

Секція 3
ОСВІТА ДЛЯ ДІТЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ В КОНТЕКСТІ КОНЦЕПЦІЇ
«НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА»: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

ІНКЛЮЗІЯ ЯК ПРОСТІР ДЛЯ РОЗВИТКУ ЧИ РИЗИК
МАРГІНАЛІЗАЦІЇ УЧНЯ?

Василюк Алла, доктор педагогічних наук, професор
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського (Україна)

INCLUSION AS A SPACE FOR DEVELOPMENT IS THERE A RISK OF
PUPIL MARGINALIZATION?

Vasylyuk Alla, doctor of pedagogical sciences, associate professor
Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

***Анотація.** У тезах представлено чинники, які сприяють та перешкоджають розвитку учнів з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного простору.*

***Ключові слова:** інклюзія, учень з особливими освітніми потребами, розвиток, бар'єри розвитку.*

***Abstract.** Theses present the factors that promote and hinder the development of pupils with special educational needs in an inclusive environment.*

***Key words:** inclusion, pupil with special educational needs, development, barriers to development.*

Освіта, як простір для різних педагогічних інновацій, є важливою темою для дискусій у контексті перманентних соціальних та культурних змін. Незважаючи на гостру критику за традиційну організацію навчання й способи передачі знань, школа все ще залишається місцем для отримання дітьми і молоддю системних знань із різних наукових галузей, місцем для формування у них загальних і предметних, «твердих» і «м'яких» компетентностей.

Тривалі тематичні дискусії сконцентровані у таких ключових питаннях, як: цілі та місія школи, становище учня, роль і завдання вчителя в епоху плюралістичних зразків динамічно мінливого життя, де ключовим є питання: *Ким бути?* Сучасна реальність з її різноманітністю шукає все нових освітніх та суспільних рішень для забезпечення розвитку особистості на основі прав людини, зокрема права на рівні можливості. Особливо це важливо для людей із порушеннями в розвитку та інвалідністю, що обмежує їх активну участь в освітньому процесі та суспільному житті. Отже, гостро постає проблема їх інтеграції в освітнє середовище, заснована на принципі «рівний – рівному».

Інклюзія стала новою парадигмою не сегрегованої освіти, яка підкреслює суб'єктність учня (відповідно до ідей персоналістичної педагогіки), його право на самореалізацію та автономію в умовах потенціалу та ресурсів освітнього

середовища. Важливу роль у впровадженні інклюзивної освіти відіграє позитивна психологія (М. Селігман) з акцентуванням уваги на потенціалі та здатності людини до дій, а не на її патологіях та недоліках. Останнім часом у сфері корекційної педагогіки активізувалися наукові дослідження, присвячені питанням навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами (В. Бондаря, Л. Байди, І. Білозерської, Л. Даниленко, К. Кольченко, А. Колупаєвої, І. Луценко, Ю. Найди, М. Сварника, Н. Софій, О. Патрикеевої, О. Таранченко, В. Шинкаренко), які змінюють стереотипи у розумінні даної проблематики й зумовлюють необхідність переходу від концентрації уваги на порушеннях особистості (медична модель) до акцентування на особливостях і можливостях розвитку (соціальна модель).

На міжнародній конференції ООН з питань освіти, науки і культури «Інклюзивна освіта: шлях у майбутнє» (Женева, 2008) зазначалося, що запровадження інклюзії в освітній сфері є центральним питанням для забезпечення високоякісної освіти і створення інклюзивних суспільств.

Однак, інклюзивна освіта може бути простором або загрозою для розвитку учнів з особливими освітніми потребами. Шукаючи в інклюзії шанси для розвитку таких учнів, слід враховувати кілька ключових моментів, а саме: суспільна модель сприйняття інвалідності та реалізація концепції соціального залучення, позитивний клімат школи, позитивний діагноз розвитку учнів, емпатійне ставлення до них вчителів. Основою інклюзивної освіти та водночас умовою її успіху є кваліфікація та методичні компетентності вчителів, розуміння ними ідеї інклюзії. Важливим в освітньому процесі є застосування концепції універсального дизайну, зокрема передачі інформації у різноманітний спосіб (в усній формі, візуально, за допомогою малюнків та фотографій, кінестетично) з урахуванням особливостей сприймання і вираження інформації різними учнями. До чинників, що сприяють розвитку учнів в інклюзивній освіті, належить співпраця з батьками, які мають бути партнерами, союзниками вчителів.

Оскільки метою інклюзії в освіті є ліквідація соціальної ізоляції (виключення), навчання дітей із особливими освітніми потребами у ЗЗСО має охоплювати: загальноосвітню підготовку (засвоєння змісту освітньої програми, формування вмінь і навичок навчання, умінь спілкування із однокласниками та вчителями та ін.); корекційно-розвивальне навчання (подолання труднощів у навчанні через соціальну ізоляцію, корекцію психічних функцій, активізацію пізнавальної діяльності дітей); компенсаторно-адаптаційне навчання (для дітей із низькими навчальними можливостями, пов'язаними із порушеннями в емоційно-вольовій сфері, інтелектуальними або комбінованими порушеннями розвитку).

Разом з тим, інклюзивна освіта може не лише бути шансом для розвитку учня з особливими освітніми потребами, але й загрозою його маргіналізації. Одним із бар'єрів є не пристосованість шкільних приміщень (відсутність ліфтів, пандусів, обмежений внутрішній простір). Також бракує асистентів учителя або, навпаки, є асистент, який насправді не знає, як працювати з дитиною. Суттєвою загрозою є соціальне відторгнення, негативне ставлення деяких

вчителів / батьків до спільного навчання здорових учнів та учнів з інвалідністю. В основі цієї «бар'єрності» є стереотипи та упередження, а також нерозуміння ідеї інклюзії.

Надмірна бюрократизація освіти створює навколо учня з особливими потребами простір, побудований із нормативних положень (що дозволено, а що заборонено), внутрішніх домовленостей, спрямованих на дотримання складного та неоднозначного терміну пристосування, який часто трапляється в освітній практиці. Учень з особливими освітніми потребами неодноразово суспільно оцінюється, що не сприяє формуванню позитивного іміджу про себе, особливо в ролі учня. Трапляється, що через свою беззахисність учні з інвалідністю можуть стати учасниками конфліктів та жертвами булінгу, що негативно позначається на їх психічному й фізичному стані. Усе це становить загрозу для розвитку дітей з особливими освітніми потребами.

Відтак, щоб усі вразливі й обездолені діти могли реалізувати право на доступ до місцевих шкіл, необхідно докорінно змінювати не лише освітню систему, але також цінності та принципи людей, учасників освітнього процесу [7]. Для інклюзії в освіті важливі:

- установка, що життя кожної дитини є однаково цінне;
- зменшення масштабів ізоляції, дискримінації та скасування бар'єрів, які перешкоджають навчанню учнів з особливими освітніми потребами;
- політика і практика сприяння різноманітності, поважному й рівноправному ставленню до кожної дитини;
- визнання права дітей на здобуття високоякісної освіти за місцем проживання;
- удосконалення роботи шкіл в інтересах педагогічного колективу, батьків і дітей;
- формування позитивної шкільної спільноти;
- сприяння розвитку позитивних взаємин між школами та громадами;
- визнання інклюзії в освіті як головної умови розбудови інклюзивного суспільства.

Прагнення до інклюзивного суспільства становить основу стабільного соціального розвитку, слугує показником демократії в країні, оскільки цінність демократії маркована ставленням до соціально виключених людей та зусиллями, спрямованими на їх інтеграцію в активне соціальне життя [1].

Список використаних джерел

1. Бондар Т. Теоретичні засади реалізації концепції інклюзивної освіти / Т. Бондар // *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*. – П(18). – 2014. – С. 41-44.
2. Інвалідність та суспільство: навч. посібник / за ред. Л. Байди, О. Красюкової-Енс. – Київ: Вид. «Київський університет», 2012. – 188 с.
3. Лазаренко Н.І. Формування в дітей з функціональними обмеженнями індивідуальної системи знань сенсожиттєвого характеру засобами арт-терапії / Н.І. Лазаренко, А.В. Хіля, А.М. Коломієць // *Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови*, 2017. – Вип. 13. – С. 124-156.
4. Любчак Л.В. Вибір оптимальної стратегії взаємодії майбутнього педагога з дітьми із особливими освітніми потребами / *Освіта дітей з особливими потребами : від інституалізації до інклюзії* / Л.В.Любчак // зб. тез доп. / Редкол.: В.В.Засенко, А.А.Колупасва, Н.І.Лазаренко, З.П.Ленів. – Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2016. – 210-213.
5. Педагогічні технології інклюзивного навчання: навчально-методичний посібник для студентів закладів вищої педагогічної освіти; уклад. : А. Василюк, Ю. Бондар, А.Хіля. – Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. – Вінниця, 2020. – 168 с.

6. Сварник М. Інклюзивна освіта в Україні: попередній аналіз ситуації. Інклюзивна освіта. Збірник матеріалів проекту. – Київ, 2013.
7. Miles S., Singal N. The Education for All and inclusive education debate: conflict, contradiction or opportunity? International Journal of Inclusive Education, 2009. Vol. 14. P. 1-15.

ВПЛИВ ЦИФРОВОЇ КУЛЬТУРИ НА МИСТЕЦЬКУ ПРАКТИКУ XX СТОЛІТТЯ: КУБІЗМ, ФУТУРИЗМ

*Величко Анна, здобувач ступеня вищої освіти «магістр»
Науковий керівник: Н. С. Воронова, кандидат філософських наук, доцент
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (Україна)*

THE INFLUENCE OF DIGITAL CULTURE ON THE ART PRACTICE OF XX CENTURY: CUBISM, FUTURISES

*Velychko Anna, master's student
SHEE «Donbas State Pedagogical University» (Ukraine)*

***Анотація.** В тезах досліджено мистецькі напрямки XX століття, як от кубізм та футуризм. Розкрито їх специфіку та трансформацію у столітті XXI завдяки цифровим технологіям.*

***Ключові слова:** цифрова культура, мистецтво, кубізм, футуризм.*

***Abstract.** The tests explore the artistic trends of the XX century, as from Cubism and Futurism. Their specificity and transformation in the XXI century thanks to digital technologies are revealed.*

***Keywords:** digital culture, art, cubism, futurism.*

Цифрові технології захопили усі сфери сучасного життя. Жодна з них не може існувати окремо від медіапростору. Все через те, що нашу епоху прийнято вважати інформаційною. Мистецтво не є виключенням. Різноманітні види, стилі, напрями, можна знайти на просторах Інтернету. Директор інституту Google та Art Project Аміт Суд зазначає, що цифрові технології, проникаючи у мистецтво, покращують зацікавленість ним [1].

Над цифровими розробками мистецьких проєктів працює компанія Google, вона розробила додаток Art and Culture. Компанія співпрацює з культурними установами та митцями усього світу. Їх місія полягає у збереженні та передачі світового мистецтва й культури в Інтернет. Віртуальні тури галереями музеїв, інформація про художні роботи та створення своїх власних віртуальних колекцій, усе це доступно на платформі будь-якому користувачу.

Багато музеїв світу вже мають свої оцифровані версії у тривимірному зображенні. Також в додатку доступні різноманітні відео, рукописи, архівні документи. Контент, який створили завдяки цьому проєкту, захопив велику аудиторію. Декілька нескладних операцій, і перед користувачем нескінченний потік інформації. Сьогодні подібні проєкти користуються попитом, завдяки чому музеї не втрачають свою актуальність, адже обізнаність у мистецтві одна зі складових ерудованої людини [2].